TJÄNSTEUTLÅTANDE
2018-03-06 TRN 2018-0025

Handläggare:
Cecilia Lindahl

Tillväxt- och
regionplanenämnden

Remiss- Ett land att besöka. En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring (SOU 2017:95)

Ärendebeskrivning

Stockholms läns landsting har beretts möjlighet att yttra sig över betänkandet *Ett land att besöka- En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring (SOU 2017:95).*

Ärendet har beretts i samråd med trafikförvaltningen respektive kulturförvaltningen som inte avger egna yttranden. Det här yttrandet utgår från ett samlat regionalt utvecklingsperspektiv utifrån landstingets roll som regionplaneorgan och ansvarig för kollektivtrafik i Stockholms län.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteutlåtande, 2018-03-06
Förslag till yttrande, 2018-03-06
Betänkandet finns att ladda ner på regeringskansliets hemsida:
http://www.regeringen.se/4addac/contentassets/153ef49a58224148be5ae509ebb619b0/sou-2017_95-webb.pdf

Förslag till beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden föreslås besluta

att godkänna förslaget till yttrande enligt bifogat förslag

att yttrandet överlämnas till Näringsdepartementet

att paragrafen förklaras omedelbart justerat

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

En särskild utredare utsågs den 13 oktober 2016 (Dir. 2016:83) för att utreda och föreslå en sammanhållen politik för hållbar turism och växande besöksnäring. I december 2017 kom betänkandet *Ett land att besöka. En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring*. Utöver huvuduppdraget att föreslå en samlad politik har det ingått i utredningens uppdrag att kartlägga besöksnäringens behov, utmaningar och hinder för en hållbar utveckling inom flera områden och därefter föreslå konkreta insatser och möjliga förenklingar som kan mobilisera andra aktörers insatser.

Betänkandet är uppdelat i 15 kapitel, där kapitel 3 innehåller utredningens huvudförslag avseende politiska mål, samverkan, organisering och struktur. Kapitel 4 analyserar besöksnäringen som en del av samhällsbygget ur perspektiven hållbar utveckling samt interaktion mellan städer och landsbygder. Kapitel 5–14 är fördjupade analyser av de områden som pekas ut i direktiven. I alla dessa kapitel återfinns ett antal förslag och i kapitel 15 finns en samlad konsekvensanalys med uppskattad kostnad och ansvarig huvudman för de förslag som utredningen lägger.

Tillväxt- och regionplaneförvaltningen anser i huvudsak att:

- Det är positivt att utredningen lyfter besöksnäringen som export och jobbmotor i hela landet. I den kommande Regionala utvecklingsplanen för Stockholms län, RUFS 2050, är en av de regionala prioriteringarna; att stärka den internationella ställningen genom fler etableringar, besök och internationell handel.
- Tillväxt- och regionplaneförvaltningen ser positivt på ett nytt nationellt mål och vision samt en *Nationell strategi för hållbar turism- och besöksnäring* och att framtagandet sker i samverkan med besöksnäringen, statliga myndigheter, regioner, kommuner och det civila samhället. Det är dock viktigt att poängtera att alla regioner är olika och har olika förutsättningar, därför bör de regionala utvecklingsaktörernas roll utvecklas i skrivelsen. Likaså är det av största vikt med regional representation vid tillsättandet av ett *Nationellt besöksforum*.
- Vad gäller förslaget om *Ny nationell funktion för utveckling och innovation* anser förvaltningen att det inte behövs en ny funktion utan att detta kan utvecklas inom befintliga strukturer för samverkan mellan staten och de regionalt utvecklingsansvariga.
- I Ds 2017:61 föreslås ett enhetligt regionalt utvecklingsansvar för landstingen i alla län från 2019. Då kommer lagen om regionalt utvecklingsansvar att omfatta samtliga län och landsting, vilket innebär

att Stockholms läns landsting tar över utvecklingsansvaret i Stockholms län. Stockholms läns landsting ges därmed ansvar för att utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling samt att samordna insatser för genomförandet av strategin.

- I *Nationell strategi för hållbar tillväxt och attraktionskraft 2015–2020* står att det regionala utvecklingsansvaret innefattar ansvar för det regionala tillväxtarbetet och transportinfrastrukturplanering. Aktörer med regionalt utvecklingsansvar i respektive län leder och utvecklar det regionala arbetet för hållbar tillväxt och utveckling. I det regionala tillväxtarbetet ingår bl.a. att utarbeta och genomföra en regional utvecklingsstrategi och andra strategier, program och insatser inom tex sammanhållningspolitiken, kommersiell service och attraktiva miljöer och tillgänglighet. Detta innebär att varje regionalt utvecklingsansvarige prioriterar vad som bör göras i varje region utifrån varje regionens förutsättningar och behov i linje med den *Nationella strategin*. I strategin nämns bl.a. att besöksnäringen bidrar till lokal, regional och nationell attraktionskraft men också behovet av ett utvecklat samarbete mellan olika aktörer på olika nivåer i samhället för att öka konkurrenskraften i besöksnäringen. Betänkandet behöver stärka skrivningarna om vilken betydelse den regionala utvecklingsansvarige har i att tillsammans med andra aktörer stärka besöksnäringen.
- Mot denna bakgrund är det mycket anmärkningsvärt att regeringen föreslås ge Länsstyrelsen i Stockholm i uppdrag att utveckla parallella strukturer för turism och besöksnäring. Därmed avstyrker förvaltningen det förslaget. Om det trots det kommer att vara ett uppdrag så bör Stockholms läns landsting, i samverkan med Visit Stockholm/Stockholm stad ges uppdraget att samla länets kommuner, berörda organ och besöksnäringen till att gemensamt utveckla samverkansstrukturer och ansvarsfördelning för arbetet med turism och besöksnäring i Stockholms län.
- Regionplanering har bedrivits i mer än 60 år i Stockholmsregionen och fyller en viktig roll för att se till de övergripande och långsiktiga frågorna som behöver hanteras i samverkan mellan kommuner, landsting och staten. Stockholms län tillhör en växande funktionell region och huvudstadsregionen har haft och fortsätter att ha en stark tillväxt. I juni tas den kommande *Regionala utvecklingsplanen för Stockholms län, RUFS 2050* upp för beslut i landstingsfullmäktige. När det nu föreslås en ny politik för hur en växande besöksnäring och en hållbar turism ska kunna utvecklas är det viktigt att samhällsplaneringens regionala dimension inte tappas bort. Betänkandet behöver stärkas vad gäller den regionala dimensionen av samhällsplanering.

Bakgrund
Regeringen beslutade den 13 oktober 2016 (Dir. 2016:83) att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda och föreslå en sammanhållen politik för hållbar turism och växande besöksnäring. Syftet med utredningen var att ge regeringen underlag för att stärka besöksnäringen som export- och jobbmotor i hela landet. Utredaren skulle analysera utvecklingen och bedöma framtida utmaningar och möjligheter för besöksnäringen. Ett jämställdhets- och hållbarhetsperspektiv skulle genomsyra utredningen. Rådsdirektör Britt Bohlin, vid Nordiska rådet förordnades som särskild utredare.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Remissvaren ska ha kommit in till Näringsdepartementet senast fredagen den 6 april 2018. Tillväxt-och regionplaneförvaltningen har haft kontakt med Näringsdepartementet och välkomnats att komma in med ett svar senast den 13 april.

Överväganden
Tillväxt- och regionplanenämnden välkomnar utredningens syfte att lyfta besöksnäringen som export- och jobbmotor i hela landet. I den kommande Regionala utvecklingsplanen för Stockholms län, RUFS 2050, är en av de regionala prioriteringarna; att stärka den internationella ställningen genom fler etableringar, besök och internationell handel.

Besöksnäringen är en viktig och växande näring i Stockholms län. Stockholms läns stod 2016 för ca 24 procent av alla de kommersiella övernattningarna i Sverige, där svenska besökare står för den största andelen och tyskarna för den enskilt största andelen internationella besökare. Tendensen är att storstädernas besöksnäring växer snabbare än övriga landet. Stockholms län är, i egenskap av huvudstadsregion, Sveriges ansikte utåt i många officiella sammanhang och bidrar till att profilera hela landet. Stockholmsregionen har en stark ställning inom besöksnäringen, både som storstad och med en stor och attraktiv skärgård och landsbygd. Stockholmsregionen placerar sig på elfte plats, bland alla europeiska regioner när det gäller attraktiva besöksmål, före städer som Amsterdam och Dublin, *enligt European Cities Marketing, Benchmarking Report 2016–2017*. Tillväxten i besöksnäringen har de senaste fem åren legat något högre än det europeiska genomsnittet.

2016 stod turistnäringen för ca 2,8 procent av Sveriges samlade BNP och ca 169 000 personer jobbade inom branscher. Sedan 2000 har sysselsättningen inom turism ökat med 29 procent, medan den totala

sysselsättningen ökat med 14 procent. Besöksnäringen är en bransch som är sysselsättningsintensiv och där en stor andel av de sysselsatta inom är unga och/eller personer med utländsk bakgrund. Besöksnäringen är på så sätt viktig för Stockholmsregionen också ur ett socialt hållbarhetsperspektiv.

Landsbygd och skärgård

En levande landsbygd och skärgård är en förutsättning för att Sverige och hela Stockholmsregionen ska leva. Landsbygden och skärgården är en resurs för alla invånare i länet, för boende, företagare, besökare och för turister.

Genom *Landsbygds- och skärgårdsstrategin* för Stockholmsregionen, som tas upp för beslut i landstingsfullmäktige i juni 2018, vill Stockholms läns landsting bidra till att främja en hållbar utveckling på landsbygd och i skärgården och stärka kopplingen mellan stad och land. Utredningens syfte går väl i linje med de prioriteringar och insatsområden som förvaltningen identifierat i arbetet med strategin. Förvaltningen välkomnar utredningens förslag och ser fram emot ett utvecklat arbete kring besöksnäring i samverkan med berörda aktörer.

Utredningen visar på nyttan av Stockholm Archipelago, där landstinget som samverkanspart är största finansiär via bidrag ur skärgårdsanslaget. Förvaltningen är positiv till en satsning kring utbildning och vill understryka vikten av att denna satsning kommer små- som mikroföretag till nytta. Förvaltningen är också mycket positiv till att förenkling för företagande uppmärksammas i utredningen.

Digitaliserad besöksnäring med fokus på delnings- och plattformsekonomi

Tillväxt- och regionplaneförvaltningen stödjer de förslag som lämnas i kapitlet. Förvaltningen håller med om att det är viktigt att lyfta frågan om digital täckning och dess betydelse för besöksnäringen. Förvaltningen instämmer också i bilden att det finns många företag i glesbebyggda områden (exempelvis i skärgård och vissa delar av landsbygden i Stockholms län) som saknar en väl utbyggd digital infrastruktur. Dessa områden behöver kopplas upp för att företagen inom området ska kunna tillgodogöra sig den potential digitaliseringen medför. Det vore därför önskvärt att frågan om bredband får ett större utrymme i efterkommande arbete.

Kompetensförsörjning

Stockholmsregionen har en avgörande betydelse för hela Sveriges tillväxt. För att företag ska klara global konkurrens och omvandlingen av

näringslivet i framtiden är kompetensförsörjningen en nyckelfråga. Besöksnäringen är en viktig del i att göra Stockholmsregionen till den mest attraktiva storstadsregionen i Europa. Det är därför angeläget att finna former för att tillgodose branschens behov av kompetens både vad gäller yrken med högre respektive lägre kvalifikationskrav. Det sistnämnda är särskilt viktigt för unga, invandrare och för de som saknar utbildning eller på annat sätt är svaga i relation till arbetsmarknaden.

Förvaltningen är vidare positiv till att Tillväxtverket får utökat uppdrag att i dialog eller i samverkan med regionalt utvecklingsansvariga genomföra insatser inom området för strategisk kompetensutveckling.

Det är positivt att utredningen lyfter frågan om risken för kompetenstapp. Tillväxt- och regionplanenämnden har i en skrivelse till Justitiedepartementet, Migrationsverket och Tillväxtverket påtalat problemet när regelverk försvårar och ibland omöjliggör för företagen att behålla utländsk spetskompetens.

Utveckling, innovation och forskning

Förvaltningen instämmer i de förslag utredningen lämnar. Förvaltningen vill särskilt uppmärksamma att regionala aktörer, såsom Stockholms läns landsting, behöver betraktas som relevanta samverkansaktörer i uppdraget till Formas. I RUFS 2050 finns mål för både FoU och näringslivsutveckling och det regionala arbetet med innovation föreslås prioritera i RUFS 2050.

Trafikutbud och transporter

Förvaltningen ser positivt på förslagen om förstudie hur växande turismen ska möta klimatutmaningar och hur kollektivtrafikmyndigheterna bättre kan fånga besöksnäringens behov. Förvaltningen anser dock att de bör kompletteras med att de regionalt utvecklingsansvariga har en viktig roll att fylla ifråga om samverkan kring dessa förslag. Förvaltningen är också positiv till att koppla Tillväxtverkets myndighetsarbete med att verka för regelförenkling om transport till och från besöksnäringsanläggningar. Det är viktigt att Tillväxtverket i detta arbete också verkar för samordnande transporter, vilket bör framgå tydligare.

Tillväxt- och regionplaneförvaltningen konstaterar att resor och transporter står för cirka en tredjedel av den samlade turismkonsumtionen i Sverige. Förvaltningen anser att denna utvecklingen stärker incitamenten för att resors och transporters nyttor tas med i de samhällsekonomiska bedömningarna för åtgärder i transportsystemet. Då Stockholm är en central start- eller målpunkt för många resor belastar det således länets

transportsystem. Förvaltningen anser också att en samsyn och systemsyn av exempelvis gods- och varuförsörjning på landsbygden bör sättas i samband med behoven av varuförsörjningen på landsbygden. Detta poängteras också av Svensk Turism gällande besöksnäringens infrastruktur- och transportbehov.

I utredningen nämns det att Trafikverket ansvarar för den långsiktiga infrastrukturplaneringen för vägtrafik, järnvägstrafik, sjöfart och luftfart. Tillväxt- och regionplaneförvaltningen anser att detta delvis är sant, men vill uppmärksamma att den regionala nivån helt har glömts bort i utredningen. I det regionala utvecklingsuppdraget ingår bland annat ansvaret för det regionala transportsystemet. Det inbegriper samtliga transportslag exkluderat järnväg, men där väg, cykel- och kollektivtrafikåtgärder direkt kan kopplas mot järnvägen. Då de flesta besöksmålen inte ligger direkt i anslutning till flygplatser eller de nationella stomvägarna (Europavägarna) betyder det att kommunala, men framför allt regionala vägar är stommen för transporter till och från turism- och besöksdestinationer. Således spelar detta en väldigt stor roll för aktörssamverkan och att förstå helhetsbilden. Förvaltningen önskar därför att utredningen kompletteras med en del som beskriver de regionala aktörernas roll för detta och i synnerhet de regionala kollektivtrafikansvarige.

Utredningen hänvisar till regeringens fem samverkansprogram *Nästa generationens resor och transporter* som initierat satsningar på mobilitetslösningar i icke-urbana områden. Förvaltningen anser att det är bra att mobilitetslösningar studeras djupare, men vill också framföra att mobilitetsåtgärder i urbana miljöer är viktiga att beakta för att skapa ett effektivt och hållbart transportsystem. Utredningen lägger stor vikt vid områden i landsbygden. Förvaltningen anser att detta är bra, men saknar skrivningar om Stockholms och andra storstädernas starka besöksnäring.

Förvaltningen saknar ett resonemang om möjligheten och behovet att ta med cykeln ombord vad gäller övriga trafikslag (dvs annat än tåg och kollektivtrafik). Det gäller exempelvis långväga busstrafik och båttrafik.

Vidare saknas ett resonemang om kombinationsresor med cykel som en del i resekedjan. Ett viktigt syfte med utredningen är att föreslå åtgärder som främjar en hållbar turism inklusive hållbara transporter. Med cykel som en del i resekedjan finns möjlighet att öka användningen av buss, tåg och kollektivtrafik för fritidsresor.

Landstingets utgångspunkt är att kommersiell trafik är en tillgång och erbjuder en möjlighet att möta resbehov hos invånarna i den växande Stockholmsregionen. Den kommersiella kollektivtrafiken bedöms vara inriktad mot speciella marknadssegment och kommer även fortsatt huvudsakligen fylla rollen som ett komplement till den upphandlade kollektivtrafiken. Nya marknadsnischer som bedöms kunna vara attraktiva för kommersiell kollektivtrafik kan exempelvis vara resmål inom besöksnäringen.

Kulturturism

Förvaltningen vill betona vikten av att involvera den regionala nivån och att bygga in besöksnäringskunskap i befintliga myndigheter – det vill säga en generellt stark betoning av att nyttja den befintliga strukturen och inte bygga upp nya funktioner. Den regionala nivån äger dessutom stor kunskap om och kan mobilisera regionala aktörer och kommuner för att snabbt komma i rörelse. På detta vis lyfts även kommunernas roll och möjlighet till främjande av kulturturism på ett än tydligare sätt fram i diskussionen i relation till den nationella och regionala nivån.

Förvaltningen ser positivt på att utredaren ger uppdrag till nationella aktörer som arbetar med kulturella och kreativa näringar att samverka för tydligare samordning och att museernas roll och möjligheter till samverkan diskuteras i utredningen. Förslagen kan på sikt gynna det regionala tillväxtarbetet. I Landstingets *Kulturstrategi* ska man prioritera insatser som främjar att kulturella och sociala mötesplatser utvecklas i länet i synnerhet i de regionala stadskärnorna, strategiska stadsutvecklingslägen, landsbygdsnoder och socioekonomiskt svaga områden.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Beslutet medför i sig inga ekonomiska konsekvenser.

Miljökonsekvenser av beslutet

I enlighet med landstingets Miljöprogram 2017–2021 har hänsyn till miljön beaktats och slutsatsen är att det inte är relevant med en miljökonsekvensbedömning i detta ärende.

Hanna Wiik
Förvaltningschef

Cecilia Lindahl
Regionplanerare

FÖRSLAG TILL YTTRANDE
2018-03-06 TRN 2018-0025

Näringsdepartementet
DNR N2017/07438/FF

Registrator:
n.registrator@regeringskansliet.se
n.remisser.ff@regeringskansliet.se

Remiss betänkande: Ett land att besöka – En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring (SOU 2017:95)

Inledning

Tillväxt- och regionplanenämnden lämnar härmed svar på remissen för betänkandet *Ett land att besöka - En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring (SOU 2017:95).* Svaret har beretts utifrån landstingets uppdrag som regionplaneorgan och kollektivtrafikansvarig myndighet i Stockholms län.

Synpunkter

Tillväxt- och regionplanenämnden anser att det är positivt att utredningen lyfter besöksnäringen som export och jobbmotor i hela landet och att det är positivt med en *Nationell strategi för hållbar turism- och besöksnäring* där utvecklingen sker i samverkan med besöksnäringen, statliga myndigheter, regioner, kommuner och det civila samhället. Det är dock viktigt att de regionala utvecklingsaktörernas roll utvecklas i skrivelsen och att den föreslagna strategin förhåller sig till regeringens *Nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020*. Likaså är det av största vikt med regional representation vid tillsättandet av ett *Nationellt besöksforum*.

Vad gäller förslaget om *Ny nationell funktion för utveckling och innovation* anser Tillväxt- och regionplanenämnden att det inte behövs en ny funktion utan att detta kan utvecklas inom befintliga strukturer för samverkan mellan staten och de regionalt utvecklingsansvariga.

I Ds 2017:61 föreslås ett enhetligt regionalt utvecklingsansvar för landstingen i alla län från 2019. Då kommer lagen om regionalt utvecklingsansvar att omfatta samtliga län och landsting, vilket innebär att

Stockholms läns landsting tar över utvecklingsansvaret i Stockholms län. Stockholms läns landsting ges därmed ansvar för att utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling samt att samordna insatser för genomförandet av strategin.

I *Nationell strategi för hållbar tillväxt och attraktionskraft 2015–2020* står att det regionala utvecklingsansvaret innefattar ansvar för det regionala tillväxtarbetet och transportinfrastrukturplanering. Aktörer med regionalt utvecklingsansvar i respektive län leder och utvecklar det regionala arbetet för hållbar tillväxt och utveckling. I det regionala tillväxtarbetet ingår bl.a. att utarbeta och genomföra en regional utvecklingsstrategi och andra strategier, program och insatser inom tex sammanhållningspolitiken, kommersiell service och attraktiva miljöer och tillgänglighet. Detta innebär att varje regionalt utvecklingsansvarige (RUA) prioriterar vad som bör göras i varje region utifrån varje regionens förutsättningar och behov i linje med den *Nationella strategin*. I strategin nämns bl.a. att besöksnäringen bidrar till lokal, regional och nationell attraktionskraft men också behovet av ett utvecklat samarbete mellan olika aktörer på olika nivåer i samhället för att öka konkurrenskraften i besöksnäringen. Betänkandet behöver stärka skrivningarna om vilken betydelse den regionala utvecklingsansvarige har i att tillsammans med andra aktörer stärka besöksnäringen.

Mot denna bakgrund är det mycket anmärkningsvärt att regeringen föreslås ge Länsstyrelsen i Stockholm i uppdrag att utveckla parallella strukturer för turism och besöksnäring. Därför avstyrker Tillväxt- och regionplanenämnden detta förslag. Om det trots det kommer att vara ett uppdrag så bör Stockholms läns landsting, i samverkan med Visit Stockholm/Stockholm stad ges uppdraget att samla länets kommuner, berörda organ och besöksnäringen till att gemensamt utveckla samverkansstrukturer och ansvarsfördelning för arbetet med turism och besöksnäring i Stockholms län.

Tillväxt- och regionplanenämnden noterar att Länsstyrelsen i Stockholms län uppmärksammat utredningen på behovet av en starkare regional samverkan, utvecklade strukturer och samlande kraft. Länsstyrelsen menar att avsaknaden av tydlig struktur och given ingång på regional nivå också har lett till att Stockholms län ofta hamnar utanför olika typer av nationell samverkan. Det gör det i sin tur svårare för andra regioner och destinationer i hela Sverige att koppla upp sig mot Stockholm och inleda samarbeten. Tillväxt- och regionplanenämnden anser att det enhetliga utvecklingsansvaret kommer att ge en tydligare regional struktur och

underlätta en starkare regional samverkan både inom Stockholms län och med kommunal och nationell nivå.

Regionplanering har bedrivits i mer än 60 år i Stockholmsregionen och fyller en viktig roll för att se till de övergripande och långsiktiga frågorna som behöver hanteras i samverkan mellan kommuner, landsting och staten. Stockholms län tillhör en växande funktionell region och huvudstadsregionen har haft och fortsätter att ha en stark tillväxt. I juni tas den kommande *Regionala utvecklingsplanen för Stockholms län, RUFS 2050,* upp i landstingsfullmäktige för beslut. När det nu föreslås en ny politik för hur en växande besöksnäring och en hållbar turism ska kunna utvecklas är det viktigt att samhällsplaneringens regionala dimension inte tappas bort. Betänkandet behöver stärkas vad gäller den regionala dimensionen av samhällsplanering.

Landsbygd och skärgård
En levande landsbygd och skärgård är en förutsättning för att Sverige och hela Stockholmsregionen ska leva. Landsbygden och skärgården är en resurs för alla invånare i länet, för boende, företagare, besökare och för turister.

Genom *Landsbygds- och skärgårdsstrategin för Stockholmsregionen*, som tas upp för beslut i landstingsfullmäktige i juni 2018 vill Stockholms läns landsting bidra till att främja en hållbar utveckling på landsbygd och i skärgården och stärka kopplingen mellan stad och land. Utredningens syfte går väl i linje med de prioriteringar och insatsområden som identifierats i arbetet med strategin. Tillväxt- och regionplanenämnden välkomnar utredningens förslag och ser fram emot ett utvecklat arbete kring besöksnäringen i samverkan med berörda aktörer.

Utredningen visar på nyttan av Stockholm Archipelago, där landstinget som samverkanspart är största finansiär via bidrag ur skärgårdsanslaget. Tillväxt- och regionplanenämnden är positiv till en satsning kring utbildning och vill understryka vikten av att denna satsning kommer små- som mikroföretag till nytta samt mycket positiv till att förenkling för företagande uppmärksammas i utredningen.

Tillväxt- och regionplanenämnden är vidare positiv till att utredningen lyfter frågan om digital täckning och dess betydelse för besöksnäringen såväl som att den tar upp datadriven innovation och öppna data. I Digital agenda för Stockholms län lyfts att offentliga sektorn genom tillgängliggörande av öppna data kan skapa förutsättningar för tjänsteutveckling inom näringslivet.

Digitaliserad besöksnäring med fokus på delnings- och plattformsekonomi
Tillväxt- och regionplanenämnden instämmer också i bilden att det finns många företag i glesbebyggda områden (exempelvis i skärgård och vissa delar av landsbygden i Stockholms län) som saknar en väl utbyggd digital infrastruktur. Det vore därför önskvärt att frågan om bredband får ett större utrymme i efterkommande arbete.

Kompetensförsörjning
Besöksnäringen är en viktig del i att göra Stockholmsregionen till den mest attraktiva storstadsregionen i Europa. Det är därför angeläget att finna former för att tillgodose branschens behov av kompetens både vad gäller yrken med högre respektive lägre kvalifikationskrav. Det sistnämnda är särskilt viktigt för unga, invandrare och för de som saknar utbildning eller på annat sätt är svaga i relation till arbetsmarknaden.

Tillväxt- och regionplanenämnden är vidare positiv till att Tillväxtverket får utökat uppdrag att i dialog eller i samverkan med regionalt utvecklingsansvariga genomföra insatser inom området för strategisk kompetensutveckling.

Utredningen lyfter också vikten av att kunna göra karriär- och yrkesväxlingar senare i livet, vilket skulle stödja det centrala ställningstagandet i RUFS 2050 om det livslånga lärandet.
Tillväxt- och regionplanenämnden delar också utredningens bedömning av att matchning bör adresseras på regional nivå.

Det är positivt att utredningen lyfter frågan om risken för kompetenstapp. Tillväxt- och regionplanenämnden har i en skrivelse till Justitiedepartementet, Migrationsverket och Tillväxtverket påtalat problemet när regelverk försvårar och ibland omöjliggör för företagen att behålla utländsk spetskompetens.

Utveckling, innovation och forskning
Tillväxt- och regionplanenämnden instämmer i de förslag utredningen lämnar. Nämnden vill särskilt uppmärksamma att regionala aktörer, såsom Stockholms läns landsting, behöver betraktas som relevanta samverkansaktörer i uppdraget till Formas.

Trafikutbud och transporter
Tillväxt- och regionplanenämnden ser positivt på förslagen om förstudie hur växande turismen ska möta klimatutmaningar och hur

kollektivtrafikmyndigheterna bättre kan fånga besöksnäringens behov men anser att de bör kompletteras med att de regionalt utvecklingsansvariga har en viktig roll att fylla i samverkan. Nämnden är också positiv till att koppla Tillväxtverkets arbete med att verka för regelförenkling om transport till och från besöksnäringsanläggningar. Det är viktigt att Tillväxtverket i detta arbete också verkar för samordnande transporter, vilket bör framgå tydligare.

I utredningsdirektiven föreslås det att fokus ska vara att kartlägga och föreslå insatser avseende trafikutbud i befintlig infrastruktur. Utredningen hänvisar till relevanta strategier i trafik och transporter. Tillväxt- och regionplanenämnden anser att den nationella transportplanen, länstransportplanerna och den nationella godsstrategin bör kompletteras i beskrivningen av detta.

I utredningen nämns det att Trafikverket ansvarar för den långsiktiga infrastrukturplaneringen för vägtrafik, järnvägstrafik, sjöfart och luftfart. Tillväxt- och regionplanenämnden anser att detta delvis är sant, men vill uppmärksamma att den regionala nivån har helt glömts bort i utredningen. I det regionala utvecklingsuppdraget ingår bland annat ansvaret för det regionala transportsystemet. Det inbegriper samtliga transportslag exkluderat järnväg, men där väg-, cykel- och kollektivtrafikåtgärder direkt kan kopplas mot järnvägen. Då de flesta besöksmålen inte ligger direkt i anslutning till flygplatser eller de nationella stomvägarna (Europavägarna) betyder det att kommunala, men framför allt regionala, vägar är stommen för transporter till och från turism- och besöksdestinationer. Nämnden önskar därför att utredningen kompletteras med en del som beskriver de regionala aktörernas roll för detta och i synnerhet de regionala kollektivtrafikansvarige.

Utredningen hänvisar till regeringens fem samverkansprogram *Nästa generationens resor och transporter* som initierat satsningar på mobilitetslösningar i icke-urbana områden. Tillväxt- och regionplanenämnden anser att det är bra att mobilitetslösningar studeras djupare, men vill också framföra att mobilitetsåtgärder i urbana miljöer är viktiga att beakta för att skapa ett effektivt och hållbart transportsystem. Utredningen lägger stor vikt vid områden i landsbygden. Nämnden anser att detta är bra, men saknar skrivningar om Stockholms och andra storstäders starka besöksnäring.

Tillväxt- och regionplanenämnden saknar ett resonemang om möjligheten och behovet att ta med cykeln ombord vad gäller tex långväga busstrafik och båttrafik. Vidare saknas ett resonemang om kombinationsresor med

cykel som en del i resekedjan. Ett viktigt syfte med utredningen är att föreslå åtgärder som främjar en hållbar turism inklusive hållbara transporter. Med cykel som en del i resekedjan finns möjlighet att öka användningen av buss, tåg och kollektivtrafik för fritidsresor.

Utredningen pekar på en upplevd generell brist inom besöksnäringen att i större utsträckning än idag kunna använda sig av kollektivtrafik för att nå olika destinationer som bedöms som attraktiva utifrån ett ”turistperspektiv”.

Landstingets utgångspunkt är att kommersiell trafik är en tillgång och erbjuder en möjlighet att möta resbehov hos invånarna i den växande Stockholmsregionen. Den kommersiella kollektivtrafiken bedöms vara inriktad mot speciella marknadssegment och kommer även fortsatt huvudsakligen fylla rollen som ett komplement till den upphandlade kollektivtrafiken. Nya marknadsnischer som bedöms kunna vara attraktiva för kommersiell kollektivtrafik kan exempelvis vara resmål inom besöksnäringen.

Kulturturism

Tillväxt- och regionplanenämnden vill betona vikten av att involvera den regionala nivån och att bygga in besöksnäringskunskap i befintliga myndigheter – det vill säga en generellt stark betoning av att nyttja den befintliga strukturen och inte bygga upp nya funktioner. Den regionala nivån äger dessutom stor kunskap om och kan mobilisera regionala aktörer och kommuner för att snabbt komma i rörelse. På detta vis lyfts även kommunernas roll och möjlighet till främjande av kulturturism på ett än tydligare sätt fram i diskussionen i relation till den nationella och regionala nivån.

Tillväxt- och regionplanenämnden ser positivt på att utredaren ger uppdrag till nationella aktörer som arbetar med kulturella och kreativa näringar att samverka för tydligare samordning och att museernas roll och möjligheter till samverkan diskuteras i utredningen. Förslagen kan på sikt gynna det regionala tillväxtarbetet. I Landstingets *Kulturstrategi* ska insatser prioriteras som främjar att kulturella och sociala mötesplatser utvecklas i länet i synnerhet i de regionala stadskärnorna, strategiska stadsutvecklingslägen, landsbygdsnoder och socioekonomiskt svaga områden.